

የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ፤ ተጓዳኝ የሁለትዮሽ ውይይቶችና አንድምታቸው

ብ. ነጋሽ

28ኛው የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች ጉባኤ የህብረቱ መቀመጫ በሆነችው ኢትዮጵያ አዲስ አበባ ተካሂዶ ባለፉት ሃምሳ ዓመታት ሲሆን እንደኖረው በሰላም ተጠናቅቋል። ከ40 በላይ የአፍሪካ አገራትና የሌሎች አገራት መሪዎች፤ እንዲሁም የዓለም አቀፍ ድርጅቶች መሪዎችና ተወካዮች የተሳተፉበት የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ በበርካታ አህጉራዊ ጉዳዮች ላይ ተወያይቶ ውሳኔዎችን ማሳለፍ ይታወቃል። ከዚህ በተጓዳኝ የአገራት መሪዎች ተገናኝተው በየአገራቸው የሁለትዮሽ ጉዳዮች ላይ ተመካክረዋል። ተግባብተዋል፤ ተስማምተዋል። የአፍሪካ ህብረት ጉባኤ ከዋናው የጉባኤው አጀንዳዎች በተጓዳኝ ከፍተኛ ቁጥር ያላቸው መሪዎች በአንድ ቦታ የመገናኘት እድል ስለሚያገኙ አገራት የሁለትዮሽ ጉዳዮቻቸውን የሚወያዩበትና የሚስማሙበት አመቺ አጋጣሚ ይፈጥራል። እንዲህ ዓይነቱን አጋጣሚ ከተጠቀሙት መካከል ኢትዮጵያ አንዷ ነበረች።

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ ለጉባኤው አዲስ አበባ ከተገኙ መሪዎች ጋር የሁለትዮሽ ውይይት አድርገዋል። ከጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ጋር ውይይትና ስምምነት ካደረጉት መሪዎች መካከል የግብጽ ፕሬዝዳንት አብዱል ፊታህ አልሲሲ፣ የደቡብ ሱዳን ፕሬዝዳንት ሳለቫኬር ማያርዲት፣ የሱዳን ሪፐብሊክ ፕሬዝዳንት ሃሰን አልበሽር፣ የሩዋንዳ ፕሬዝዳንት ፖል ካጋሚ፣ የላይቤሪያ ፕሬዝዳንት ኤለን ጆንሰን፣ የኡጋንዳው ፕሬዝዳንት ዩዌሪ ሙሲቪኒ፣ የጊኒው ፕሬዝዳንት አልፋ ኮንዴ፣ የጅቡቲው ፕሬዝዳንት ኢስማኢል ኡመር ጊሌ፣ የአልጄሪያው ጠቅላይ ሚኒስትር አብዱል ማሊክ ሴላል ተጠቃሾቹ ናቸው።

ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ከመሪዎቹ ጋር ባደረጉት የሁለትዮሽ ውይይት የተነጋገሩባቸውን ጉዳዮችና የደረሱባቸውን መግባባቶች በመጠኑ እንመልከት።

ከሩዋንዳው ፕሬዝዳንት ፖል ካጋሚና ከላይቤሪያው ፕሬዝዳንት ኤለን ጆንሰን ጋር የአገራቱን ግንኙነት ማሳደግ በሚቻልበት ሁኔታ ላይ መክረዋል። የሁለቱም አገራት መሪዎች ከኢትዮጵያ ጋር በግብርና፣ በኢንዱስትሪ፣ በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዘርፍ ያላቸውን ግንኙነት ማጠናከር እንደሚፈልጉ አመልክተዋል። የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ አገራቸው ከሩዋንዳና ከላይቤሪያ ጋር በፖለቲካዊ፣ በማህበራዊና በኢኮኖሚያዊ ዘርፎች፤ እንዲሁም በአህጉራዊ እና አለማቀፍዊ ጉዳዮች ላይ ተባብሮ መስራት እንደምትፈልግ ማረጋገጣቸውን ውይይቱን የተከታተሉት የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ቃል አቀባይ አቶ ተወልደ ሙሉጌታ ለመገናኛ ብዙሃን ገልጸዋል።

በተመሳሳይ፣ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ከጊኒው ፕሬዝዳንት አልፋ ኮንዴም ጋር አገራቱ ቀደም ሲል የደረሱባቸው ስምምነቶች ተፈጻሚ በሚሆኑባቸው ጉዳዮች ዙሪያ መክረዋል። ባለፈው ዓመት ሚያዚያ ወር ላይ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ ጊኒን መጎብኘታቸው ይታወሳል። በዚህ ወቅት ሁለቱ አገራት በትብብር ለመስራት ሃያ ያህል ስምምነቶች ተፈራርመው ነበር። በስዋሙም የሁለትዮሽ ስምምነቶቹን ተፈጻሚ ለማድረግ እንደሚሰሩ መግባባት ላይ ደርሰዋል። የጊኒ መንግስት ከኢትዮጵያ የግብርና ተዋክሮ ለመጋራት እንደሚፈልግ በገለጸው መሰረት ለዚህ ተግባር እንዲረዳ የአገሪቱ የግብርና ሚኒስትር ከፕሬዝዳንቱ ጋር ወደአዲስ አበባ መጥተው ነበር። የግብርና ሚኒስትሩ በአዲስ አበባ ቆይታቸው ልምድ የሚቀስሙበት ሁኔታ ተመቻችቶላቸው እንደነበረም ታውቋል።

ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ከሱዳን ፕሬዝዳንት አመር ሃሰን አልበሽር ጋርም በሁለትዮሽ አገራዊ የጋራ ጉዳዮች ላይ ተወያይተዋል። በውይይቱ ኢትዮጵያ ከሱዳን ጋር ያላትን የቆየና ታሪካዊ ግንኙነት በንግድ እና በኢኮኖሚ ዘርፍ ለማጠናከር ዝግጁ መሆኗን ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ ገልጸዋል። ሁለቱ አገራት ረጅም ድንበር የሚጋሩና ተመሳሳይ ባህል ያላቸው በመሆናቸው፣ በኢኮኖሚ እና በንግድ ዘርፎች ጠንካራ ትስስር መፍጠር ይገባል የሚል አቋም እንዳላቸውም ገልጸዋል። ፕሬዝዳንት አልበሽር በውይይቱ ወቅት አገራቸው በንግድና በኢኮኖሚ ትስስር ዘርፍ ከኢትዮጵያ ጋር በጋራ መስራት እንደምትፈልግም ተናግረዋል።

ከላይ የተገለጹት ከመሪዎች ጋር የተደረጉ የሁለትዮሽ ውይይቶች መግባባቶች ለዲፕሎማሲ ወግ ያህል ብቻ የተደረጉ አይደሉም። ከዚህ በላይ ፋይዳ አላቸው። ይልቁንም፣ በአገራቱ መካከል ያለውን በበጎ የመፈላለግ፣ የመጠቃቀም ግንኙነት የመመስረት፣ የመደጋገፍ፣ . . . ፍላጎት ያሳያል። ይህን በኢትዮጵያ በኩል ሆነን ስንመለከተው አገራቱ ከኢትዮጵያ ጋር መልካም ግንኙነት እንዲኖራቸው ፍላጎት ያላቸው መሆኑን፣ የዚህ ፍላጎት መነሻ ደግሞ አገሪቱ በሰላምና በኢኮኖሚ ትብብርና ግንኙነት ጠቅማ የመጠቀም አቅም ስላላት መሆኑን ያመለክታል። እናም የኢትዮጵያን መልካም ገጽታ በማጉላት ረገድ ትልቅ ድርሻ አለው።

ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ከደቡብ ሱዳን ፕሬዝዳንት ሳለቫኬርና ከግብጽ አልሲሲ ጋር ያደረጓቸው የሁለትዮሽ ውይይቶች ከላይ ከተገሉት የተለየ ትኩረት የሰጡ ነበሩ። በተለይ በኢትዮጵያውያን ዘንድ፣ የደቡብ ሱዳንን በተመለከተ በተለይ በውጭ አገር የሚገኙ ማህበራዊ ሚዲያዎች ደቡብ ሱዳን ከግብጽ ጋር ኢትዮጵያን የሚጎዳ ስምምነት አድርጋለች፣ ይህም ኢትዮጵያን አስፈርቷታል። የሚል ወሬ ሲነዙ መቆየታቸው ነው ትኩረት እንዲሰጥ ያደረገው፣ የግብጹን በተመለከተ፣ እንደተለመደው ከታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ግንባታ ጋር በተያያዘ ግብጽ ልትይዝ የምትችለውን አቋም መነሻ በማድረግና በተለይ ባለፈው ዓመት በአገሪቱ የተለያዩ አካባቢዎች አጋጥሞ ከነበረው ሁከት ጀርባ የግብጽ ተቋማት እጅ እንደነበረበት ያመለክቱ መረጃዎች የነበሩ መሆናቸው ነው። ያም ሆነ ይህ፤ መሪዎቹ የሁለትዮሽ ውይይት አድርገዋል።

ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ ከደቡብ ሱዳን ፕሬዚዳንት ሳልቫኪር ማዖርዲት ጋር የተወያዩት በጽህፈት ቤታቸው ነበር። የውይይታቸው አንዱ አጀንዳ በቅርቡ በሁለቱ አገሮች ዲፕሎማሲያዊ ግንኙነት ላይ ችግር ተፈጥሯል በሚል ሲናፈስ የነበረው ጉዳይ ነበር። ከውይይቱ በኋላ ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሰጡት መግለጫ አሉባልታው ከእውነት የራቀ ነበር ብለዋል። የአገራቱን ግንኙነት ይበልጥ ለማጠናከር በመንገድ መሰረተ ልማት የማስተሳሰር፣ የነዳጅ ማጣሪያ፣ ማጋጓገፍ መስመርና መሰል የልማት ፕሮጀክቶችን በጋራ ለመሥራት መስማማታቸውንም ገልጸዋል። ፕሬዚዳንት ሳልቫኪር በቅርቡ ኢትዮጵያን እንዲጎበኙ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋብዘዋቸዋል። ሳልቫኪርም ግብዣውን ተቀብለዋል። በጉብኝታቸው አገራቱ መሠረታዊ የሆኑ ስምምነቶች እንደሚፈራረሙ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ገልጸዋል።

የደቡብ ሱዳን ፕሬዚዳንት ሳልቫኪር ማዖርዲትም በቅርቡ ስለተናፈሰው ወሬ ከጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ጋር በግልጽ መወያየታቸውንና የተባለው ሁሉ ከእውነት የራቀ ወሬ መሆኑን ተናግረዋል። በአገራቱ መካከል ምንም ዓይነት ወሬ ቢናፈስ መሪዎቹ ተቀራርበው በመነጋገር ግንኙነታቸውን ይበልጥ ማጠናከር እንደሚችሉም አመልክተዋል።

መሪዎቹ ስለ አፍሪካ ቀንድ አካባቢ፣ እንዲሁም በደቡብ ሱዳን ሠላም ማስፈን በሚቻልበት ጉዳይ ላይም ተወያይተዋል። ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ኢትዮጵያ ለደቡብ ሱዳን ሠላምና መረጋጋት ከፍተኛ እገዛ እያደረገች እንደምትገኝና በቀጣይም ይህንኑ አጠናክራ እንደምትቀጥል ማረጋገጣቸውን ገልጸዋል። ደቡብ ሱዳን በአስቸጋሪ ጊዜ ውስጥ ሆና አንኳን ኢትዮጵያ አልተለየቻትም ያሉት ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም፣ ይህም በሁለቱ አገሮች መካከል ጠንካራ ግንኙነት መኖሩን እንደሚያሳይ ተናግረዋል።

ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ከግብጽ ፕሬዚዳንት አል ሲሲ ጋር ባካሄዱት የሁለትዮሽ ውይይት አምስት ነጥቦችን አንስተው ተወያይተዋል። ሁለቱ መሪዎች በአገራቱ መካከል ያለውን የሁለትዮሽ ግንኙነት ማጠናከር እስካሁን የተገኙ መልካም ዲፕሎማሲያዊ ድሎችን ለማግኘት እንደሚጠቅምና የሁለትዮሽ መተማመን ለመፍጠር እንደሚያግዝ ያላቸውን እምነት ገልጸዋል። ሁለትዮሽ ቀጠናዊ የትብብር መስኮችን ማስፋት እና ማጠናከር፣ በተለይም በፖለቲካ፣ በሰላምና ፀጥታ፣ በኢኮኖሚ ዘርፍ ያሉ ትብብሮችን ማግኘት እንደሚገባ፣ ሁለትዮሽ ግንኙነትና ወንድማማችነትን የሚጎዳ ማንኛውንም አይነት ክስተት መቆጣጠርና መገደብ እንደሚገባ ከስምምነት ላይ ደርሰዋል።

መሪዎቹ ታላቁን የህዳሴ ግድብ አስመልክቶ የሶስትዮሽ የቴክኒክ ኮሚቴ ውይይቶችን እየተከታተሉ መሆኑን አስታውቀው። ግድቡን አስመልክቶ ያላቸውን በትብብር የመሰራት ቁርጠኝነት ለማደስ ተስማምተዋል። የመረጃ ልውውጥን ለማሳደግ፣ የሁለትዮሽ ግንኙነትንና የጋራ ጉዳይ በሆኑ ቀጠናዊና አለም ዓቀፋዊ ጉዳዮች በመሪዎችና በተቋማት ደረጃ ተከታታይነት ያለው ምክክር ለማካሄድም ተስማምተዋል።

የህዝብ ለህዝብ ግንኙነትን ማጎለበት፣ በህዝቦች መካከል ያለውን መተማመን ማበልጸግ እንደሚያስፈልግ አንስተው፤ ለዚህም የመገናኛ ብዙሃን ወሳኝ ሚና መጫወት ይጠበቅባቸዋል በሚል ተስማምተዋል። ሁለቱ መሪዎች በቋሚነት በተለያዩ ጊዜ በሁለቱ አገራት ጉብኝት እንደሚያደርጉም መግባባት ላይ ደርሰዋል። ፕሬዚዳንት አል ሲሲ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም በቅርቡ ግብጽን እንዲጎበኙ ጋብዘዋቸዋል።

እንግዲህ በደቡብ ሱዳንና በኢትዮጵያ፣ እንዲሁም በግብጽና በኢትዮጵያ መካከል ያለው ግንኙነት መሰናክል ገጥሞታል ሲባል የነበረ ቢሆንም፣ የመሪዎቹ የሁለትዮሽ ውይይት ቢያንስ ሁለቱም ወገኖች አለመግባባቱን እንደማይፈልጉት አመለካከቷል። ይህ ደግሞ በመጠቃቀም ላይ ለተመሰረተ መልካም ግንኙነት መሰረት ነው።

በአጠቃላይ፣ ከ28ኛው የአፍሪካ ህብረት የመሪዎች ጉባኤ በተጓዳኝ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለ ማርያም ደሳለኝ በጉባኤው ላይ ለመሳተፍ ከመጡ መሪዎች ጋር ያደረጉት የሁለትዮሽ ውይይት፣ ኢትዮጵያ በሌሎች አገራት ዘንድ በመጠቃቀም ላይ ለተመሰረተ ግንኙነት ያላትን ተፈላጊነት ያሳያል። የደቡብና የደቡብ የሚመሰሉ ግንኙነቶችንም ማደስ የሚያስችሉ ሁኔታዎችን ፈጥሯል።

